

המחלקה ללימודי ארץ ישראל

שנתון תשע"ב

המחלקה ללימודי ארץ – ישראל*

ראש המחלקה

פרופ' חיים בן-דוד

ראש תוכנית הב.א.

ד"ר יעקב אשכנזי

חברי סגל

פרופ' חיים בן-דוד, ד"ר יעקב אשכנזי, ד"ר גיורא גודמן, ד"ר דלית גסול, ד"ר אפרת קנטור

מורים מן החוץ

פרופ' אדם זרטל, ד"ר מרדכי אביעם, ד"ר אורן אקרמן, ד"ר עמיר בר-אור, ד"ר מוסטפה עבאסי, ד"ר הדס ריזר, דר נורית שטובר, דר' עודד כהן, דר' נמרוד לוז, ד"ר צבי גל, ד"ר זאב דרורי

מרכזת המחלקה

גבי לילי קדם,

טל: 046653728

פקס:

שעות הקבלה: ימים א-ה, 09:30-12:00, 13:30-15:00

Email: lily@kinneret.ac.il

מטרת הלימודים

תכנית הלימודים בלימודי ארץ-ישראל במכללה האקדמית כנרת באה להפגיש את הלומדים בה עם נופה האנושי והטבעי של הארץ לתקופותיה ואזוריה, ובמיוחד עם זה שבמרחב הצפוני שלה. הלימודים מתקיימים בשיעורים בכיתות, בסדורים לימודיים, בקמפוסים מחקרניים באזורים שונים של הארץ, בחפירות ובסקרים ארכיאולוגיים ובביקורים בארכיונים ומוזיאונים. לצד הלימודים לתואר, מתקיים במכללה קורס מורי דרך של משרד התיירות המשולב בתכנית האקדמית. סטודנטים הלומדים בשתי המסגרות במקביל, יקבלו נקודות זיכוי אקדמיות ותמיכה באמצעות מלגות ייחודיות.

מבנה הלימודים

מבנה התכנית מותאם לדרישות הקבלה ללימודי התואר השני בלימודי ארץ-ישראל באוניברסיטאות. כמו כן מספקת התכנית בסיס ידע רחב לסטודנטים שיהיו מעוניינים להמשיך בלימודים לתארים מתקדמים בתחומים משיקים כמו גיאוגרפיה, תולדות ישראל וארכיאולוגיה. התכנית בנויה מ-120 נ"ז שהן 60 שעות שבועיות סמסטריאליות, המתפרשות על פני 6 סמסטרים (כ-20 נ"ז לסמסטר) ובסה"כ 3 שנים (לא כולל לימודי אנגלית).

תוכנית הלימודים במחלקה ללימודי א"י מתחלקת לשלוש חטיבות לימוד: אדם ועבר (היסטוריה וארכיאולוגיה של ארץ ישראל), אדם ונוף (טבעה ונופיה של ארץ ישראל) ואדם ומדינה (, חברה, תרבות ופוליטיקה בעת החדשה). התכנית מתחלקת למבואות חובה (שנה א'), קורסים רגיונאליים, קמפוסים מחקר, סמינריונים ושיעורי בחירה.

בשנה א' ילמדו הסטודנטים קורסי חובה ולימודי עזר בלבד. החל משנה ב' יבחרו הסטודנטים בשתי חטיבות התמחות מתוך השלוש. בכל אחת משתי החטיבות ילמדו הסטודנטים בשנים ב' ו-ג' קורסי בחירה בהיקף של 22 נ"ז ובחטיבה השלישית ילמדו קורסי בחירה בהיקף של 14 נ"ז.

בנוסף ילמדו הסטודנטים 3 קורסים רגיונאליים, ישתתפו בשני קמפוסים מחקרניים (אחד בכל חטיבת התמחות) ובשני סמינריונים (אחד בכל חטיבות התמחות). הסמינריונים יילמדו בשנה ג'.

כמו כן, הסטודנטים יחויבו במכסה של 30 ימי סיור. עלות הלינה בקמפוס מחקריים על חשבון הסטודנט

להלן הפירוט:

נ"ז:	הערות:	סיווג:
2.0	אנגלית והדרכה ביבליוגרפית	לימודי עזר
36.0	קורסי חובה בשנה א	מבואות
58.0	כל שיעורי הבחירה הם בתוך התוכנית (ולא מתוך תוכניות לימודים אחרות)	שיעורי בחירה
12.0	קורס המתמקד בחבל ארץ אחד, ובוחן אותו בכל ההיבטים הנלמדים בתוכנית	קורסים רגיונאליים
4.0	קורס העוסק בחקר סוגיות שונות מתחומי הלימוד בתוכנית, ומשלב עבודה מחקרית בשדה	קמפוסים מחקריים
8.0	שני סמינריונים	סמינריון
120.0		סה"כ

*הענקת התואר מותנית באישור המועצה להשכלה גבוהה

פירוט תכנית הלימודים

שנה א'

ש"ס	נ"ז	סוג הקורס	שם הקורס	קוד הקורס
2	2	שעור	הדרכה ביבליוגרפית וכתובה מדעית	50100-01
2	2	שעור	מבוא לגיאומורפולוגיה	51201-01
2	2	שעור	מבוא לתורת האקלים	51211-01
2	2	שעור	מבוא לכרטוגרפיה ומיפוי	51221-01
4	4	שעור	מבוא לתולדות ארץ-ישראל בתקופת המקרא	51250-01
4	4	שעור	מבוא לתולדות ארץ-ישראל בתקופת הבית השני, המשנה והתלמוד	51251-01
4	4	שעור	מבוא לתולדות ארץ-ישראל בימי הביניים	51252-01
4	4	שעור	מבוא לארכיאולוגיה הלניסטית-רומית-ביזנטית של ארץ-ישראל	51523-01
4	4	שעור	מדינת ישראל - עשורים ראשונים	51255-01
4	4	שעור	מבוא לתולדות ארץ-ישראל בעת החדשה	51254-01
2	2	שעור	גיאומורפולוגיה של ארץ-ישראל	51202-01
2	2	שעור	אקלים ארץ ישראל	51212-01
2	2	שעור	צומח ארץ-ישראל	51222-01

תנאי המעבר משנה א' לשנה ב'

תנאי מעבר משנה לשנה יהא ממוצע משוקלל של 65 לפחות בכל הקורסים שנלמדו בשנה א.

שנה ב'

ש"ס	נ"ז	סוג הקורס	שם הקורס	קוד הקורס
אדם ומדינה - חברה תרבות ומדינה בארץ ישראל בעת החדשה				
4	4	שעור	מדינה אחת פעמיים ים	54-100-01
2	2	שעור	תשתיות תקשורת ותחבורה בארץ-ישראל בעת החדשה	54-101-01
2	2	שיעור	הערב ים אזרחי ישראל – יחס מיעוט רוב	54-102-01
2	2	שעור	הכפר והחברה הערבית	54-103-01
4	4	שעור	תולדות מלחמת העצמאות	54-104-01
קמפוס מחקרי אדם ומדינה				
2	2	שעור	מקורות המחקר של ארץ-ישראל בעת החדשה – קמפוס מחקרי	54-501-01
אדם ונוף- טבעה ונופיה של ארץ ישראל				
4	4	שעור	שימור נוף בארץ ישראל	53-100-01
2	2	שעור	גיאוארכיאולוגיה בישראל	53-103-01
2	2	שעור	אדם ומדבר בארץ ישראל	53-105-01
2	2	שעור	המים בישראל	53-106-01
קמפוס מחקרי – אדם ונוף				
2	2	שעור	קמפוס מחקרי בקעת ים המלח	53-500-01
אדם ועבר – היסטוריה וארכיאולוגיה של ארץ ישראל				
4	4	שעור	בתי כנסת קדומים בארץ-ישראל	52-100-01
4	4	שעור	הנצרות וארץ הקודש	52-101-01
-	4	חפירה	חפירה לימודית	52-104-01
4	4	שעור	כיתות וזרמים בימי בית שני	52-106-01
2	2	שעור	עיור בארץ ישראל בתקופה הרומית	52-109-01
2	2	שעור	יהודים-שומרונים-פגאנים ונוצרים בארץ-ישראל בתקופה הביזאנטית	52-110-01
קמפוס מחקרי – אדם ועבר				
2	2	קמפוס	קמפוס מחקרי- דרכים עתיקות	52-500-01
קורסים רגיונאליים				
4	4	שעור	רגיונאלי-גולן חרמון	55-100-01
4	4	שעור	רגיונאלי גליל	55-102-01

שנה ג'

קוד הקורס	שם הקורס	סוג הקורס	נ"ז	שש"ס
אדם ומדינה - חברה תרבות ומדינה בארץ ישראל בעת החדשה				
54-500-01	אתרי קודש סביב הכנרת – קמפוס מחקרי	קמפוס	2	2
54-105-01	מדיניות החוץ והביטחון של מדינת ישראל	שעור	4	4
54-106-01	התפתחות כח המגן העברי מ"השומר" ועד "צה"ל"	שעור	2	2
54-107-01	חברה והתיישבות בארץ-ישראל בעת החדשה	שעור	4	4
54-108-01	תרבות, פוליטיקה וזיכרון בישראל	שעור	2	2
סמינריונים *				
54-900-01	ההתיישבות במעבר מיישוב למדינה	שעור	4	4
54-901-01	התפתחות החקלאות בארץ-ישראל	שעור	4	4
אדם ונוף - טבעה ונופיה של ארץ ישראל				
53-502-01	וולקניזם ותופעות געשיות בארץ ישראל – קמפוס מחקרי	קמפוס	2	2
53-102-01	שינויי אקלים וחברה בארץ ישראל	שעור	2	2
530104-01	הכרת החי של ארץ ישראל	שעור	2	2
53-107-01	שמירת טבע בישראל	שעור	4	4
53-108-01	גידולים חקלאיים בארץ ישראל על רקע הבסיס הפיזי	שעור	2	2
סמינריונים *				
53-900-01	בעיות נבחרות בנוף וסביבה בארץ ישראל	שעור	4	4
53-901-01	חופי ישראל בין שימור לפיתוח	שעור	4	4
אדם ועבר – היסטוריה וארכיאולוגיה של ארץ ישראל				
52-501-01	אתרי המרד הגדול בגליל – קמפוס מחקרי	קמפוס	2	2
52-102-01	פרקים בארכיאולוגיה של ימי הביניים	שעור	2	2
52-103-01	ראשית ישראל	שעור	2	2
52-105-01	ארץ ישראל בתקופה העות'מאנית	שעור	2	2
52-107-01	ארכיאולוגיה של ארץ ישראל בתקופות הקדומות	שעור	2	2
52-108-01	היישוב היהודי בגליל בימי הביניים	שעור	2	2
סמינריונים *				
52-900-01	ארכיאולוגיה של מרידות היהודים ברומאים	שעור	4	4
52-901-01	ירושלים בין יהדות לנצרות בשלהי העת העתיקה	שעור	4	4
קורסים רגיונאליים				
55-101-01	דרום הארץ	שעור	4	4
55-103-01	עבר הירדן	שעור	4	4

* בכל שנה ילמד סמינריון אחד בלבד בכל חטיבת התמחות.

** ייתכנו שינויים בתוכנית הקורסים לשנים ב' וג'

שנה א'

הדרכה ביבליוגרפיה וכתובה מדעית – יסודות כלליים

הקניית כלים להתמודדות עם מגוון כלי העזר האקדמיים לכתובה מדעית; שימוש בספריה ובמאגרי מידע ממוחשבים; קריאה מודרכת של מחקרים מדעיים; עבודה עם מקורות ראשוניים ומשניים; שילוב המקורות בעבודה; עיבוד וארגון החומר; עריכת עבודה ברמה אקדמית נאותה. הקורס הינו מתוקשב והתקשורת בין המרצה לבין הסטודנטים תתקיים בעיקר ברשת האינטרנט.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 50-100-01 ד"ר יעקב אשכנזי - מתוקשב

מבוא לגיאומורפולוגיה

הבנת מושגים בסיסיים בתחום הגיאומורפולוגיה, הגיאולוגיה והקרקות בכלל ובארץ ישראל בפרט.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 51-201-01 ד"ר נורית שטובר ד' 08:00-11:30 פעם בשבועיים

גיאומורפולוגיה של ארץ ישראל

הבנת מערכות הנוף של ארץ-ישראל, והשפעת הגורמים הטבעיים ואנושיים עליהם תוך שימוש בבסיס הידע שנצבר בקורס המבוא לגיאומורפולוגיה.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 51-202-01 ד"ר נורית שטובר ד' 08:00-11:30 פעם בשבועיים

מבוא לתורת האקלים

מטרת הקורס "מבוא לתורת האקלים" היא להקנות לסטודנט ידיעה והבנה של יסודות הקלימטולוגיה והמטאורולוגיה. במסגרת הקורס ייחשף הסטודנט לתופעות, לגורמים ולתהליכים הפיסיים המשפיעים על מכלול תנאי האקלים על פני כדור הארץ מזג האוויר ולמגוון האזורים האקלימיים.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 51-211-01 ד"ר הדס רייזר ד' 08:00-11:30 פעם שבועיים

אקלים ארץ-ישראל

הכרת אקלים ארץ ישראל, גורמי ותהליכי היווצרותו ומאפייניו. לימוד המשטר האקלימי של ישראל: משטר הטמפרטורות, המשקעים, הלחות היחסית והרוחות. הבנת מערכות הלחץ המשפיעות בכל אחת מעונות השנה ותנאי האקלים האופייניים כתוצאה מכל מערכת. ניתוח מצבי מזג אוויר מיוחדים והבנת הקשר בין תנאי האקלים להיבטים סביבתיים שונים. הכרת אזורי האקלים בישראל ומאפייניהם הייחודיים

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 51-212-01 ד"ר הדס רייזר ד' 08:00-11:30 פעם בשבועיים

מבוא לכרטוגרפיה ומיפוי

קורס מבוא מפורט אשר מספק את היסודות התאורטיים של כרטוגרפיה ומיפוי ומיומנויות מעשיות בקריאת מפות מסוגים שונים.

הקניית ידע בסיסי בנושאי הכרטוגרפיה. רכישת מיומנויות: "קריאת" מפות מסוגים שונים; הערכת מפות; שימוש באינטרנט ככלי עזר ללימוד הכרטוגרפיה.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 51-221-01 ד"ר אורן אקרמן ג' 12:00-13:30

צומח ארץ ישראל

ארץ ישראל, הממוקמת באזור מפגש יבשות אפריקה, אירופה ואסיה, מאופיינת במגוון מינים גבוה אשר מקורו במינים מאזורים ביוגאוגרפיים שונים. במהלך הקורס תיערך היכרות עם הצומח בארץ ישראל בהיבט היסטורי, אקולוגי, רגיונאלי, גיאובוטאני ופיטוגיאוגרפי. הצומח בארץ יוצג לפי האזורים הפיטוגאוגרפיים השונים, ובכל אזור יוצגו התכונות האקולוגיות האופייניות לו. לבסוף, הקורס ייגע בבעיות הקשורות בצומח שבישראל בהווה, הכולל פלישה של מינים אקזוטיים והתפשטותם

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 51-222-01 ד"ר עודד כהן ג' 30: 12: 00-13:

מבוא לתולדות ארץ ישראל בתקופת המקרא

לימוד המקורות בזיקה לגיאוגרפיה ההיסטורית של ארץ ישראל. עמידה על חשיבותה של ארץ ישראל למעצמות מצרים, אשור ובל. הבנה של השפעת הגורמים השונים על ההתפתחות ההיסטורית ועל גורל העמים והמדינות בארץ ישראל. לימוד המפה הפוליטית והאתנוגרפית של ארץ ישראל בתקופת המקרא.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

א' 51-250-01 ד"ר צבי גל ג' 30: 16: 00-19:

מבוא לתולדות ארץ-ישראל בתקופת הבית השני, המשנה והתלמוד

הקורס יעסוק בתולדות הארץ בתקופת הבית השני תוך הכרת התהליכים המרכזיים שהשפיעו על נופה האנושי והפיזי של ארץ-ישראל מהכרזת כורש ושיבת ציון (538 לפנה"ס) ועד לכיבוש המוסלמי (636 לסה"נ)

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 51-251-01 פרופ' חיים בן דוד ג' 08: 09: 30-00:

מבוא לתולדות ארץ-ישראל בימי הביניים

מטרת הקורס היא לבחון את ההיבטים השונים שעצבו את נופה הפיזי והאנושי של ארץ ישראל למן הכיבוש המוסלמי של הארץ בשנת 638 לסה"נ בה הארץ עברה טלטלה תרבותית, דרך התקופה הצלבנית כשנוצרים אירופאים כבשו אותה מידי המוסלמים והשליטו בה משטר של בעלי אחוזות ואצילים. המשכה בתקופה האיובית, המקבילה בחלקה לתקופה הצלבנית ומאופיינת במאבקים בין העולם המוסלמי לעולם הנוצרי וממנה לתקופה הממלוכית בה ארץ ישראל נשלטה על ידי הממלוכים – אליטה צבאית מוסלמית שהשתלטה על מצרים וארץ ישראל וביססה בה שלטון ייחודי.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 51-252-01 ד"ר נמרוד לוז ג' 10: 11: 30-00:

מבוא לארכיאולוגיה הלניסטית – רומית – ביזנטית של ארץ ישראל

הכרות עם יסודות הארכיאולוגיה ההלניסטית הקלאסית והופעתה בארץ ישראל. הכרת התכנון העירוני ההלניסטי ומכלול מבני הציבור המצויים בו ועמידה על התמורות שחלו בו בתקופה הרומית ובעקבות עליית הנצרות

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 51-253-01 ד"ר מוטי אביעם ד' 14: 15: 30-00:

מבוא לתולדות ארץ ישראל בעת החדשה

הכרת התהליכים שהשפיעו על השינוי בנוף הפיזי והאנושי של ארץ-ישראל במאות הי"ט והכ' - ממסע נפוליאון ועד להקמת מדינת ישראל. בחינת דפוסי השלטון והמנהל בארץ תחת שלטון התורכים העות'מאנים והמנדט הבריטי; מעמדו של היישוב היהודי והעברי בארץ-ישראל והזיקה בינו לבין השלטון והאוכלוסייה הערבית; ערביי ארץ-ישראל בעת החדשה; התיישבות כלכלה והתפתחות הכוח הצבאי ביישוב

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ב' 51-254-01 ד"ר אפרת קנטור ג' 16: 16: 00-19:

מדינת ישראל – עשורים ראשונים

מטרת קורס זה היא בחינה וניתוח של מגוון רחב ככל האפשר של התהליכים המדיניים, הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים, שעיצבו את ההיסטוריה של מדינת ישראל בעשורים הראשונים

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 51-255-01 ד"ר גיורא גודמן ג' 14: 00- 15: 30

שנה ב

חטיבת התמחות אדם ומדינה:

מדינה אחת פעמיים ים - סוגיות חברתיות ופוליטיות בישראל

שנות הבנייה והעיצוב המכריעות של החברה הישראלית, הן המסדרון לבניית מדינת ישראל במוקד מטרת המדינה הצעירה עמדה קליטת עלייה מאסיבית והצורך לייצר חברה מאוחדת. הסטודנטים יתחקו אחר הכוחות הפועלים ויבחנו את הפער שבין מטרות לבין הישגים ואת השינויים שעברו הקבוצות המובילות את "המדינה שבדרך". חילופי האליטות יוצגו אל מול שינויים איטיים באתוסים ובמיתוסים המכוננים

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 54-100-01 ד"ר אפרת קנטור ה' 20: 00- 21: 30- וירטואלי

תשתיות תקשורת ותחבורה בין עירונית בארץ ישראל בעת החדשה

מטרת הקורס: בחינה וניתוח של התפתחות תשתיות התקשורת והתחבורה הבין עירונית בארץ ישראל, למן המאה ה-19, והשפעתם העצומה והמתמשכת על התהליכים הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים אשר מעצבים את חיי הארץ ואת קשריה האזוריים והגלובליים.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 54-101-01 ד"ר גיורא גודמן ד' 10: 00- 11: 30

הערבים אזרחי ישראל – יחסי מיעוט ורוח

הקורס אמור לדון בהיבטים השונים, של הערבים אזרחי מדינת ישראל, במעמדם האזרחי כמיעוט חברתי דתי והפוליטי. כמו כן הוא אמור לדון במערכת היחסים הפנימיים בתוך החברה הערבית, במערכת היחסים שלהם עם החברה והממסד הישראלי מאז קום המדינה ועד היום, ובמבנה העדתי של התושבים הערבים ועל התמורות שעברו ועוברות על מבנה.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 54-102-01 ד"ר מוסטפא עבאסי ב' 09: 30- 08: 00

הכפר והחברה הערביים בישראל

הקורס ידון במבנה של הכפר הערבי בארץ, בנופו הגיאוגרפי ובתהליכים שעצבו את הנוף הזה. כמו כן הוא ידון בתמורות הרבות שעברו על אותו מבנה החל משלהי השלטון העות'מאני ועד לימינו אנו, הן בתחום המבנה הפיסי והן בתחום החברתי והכלכלי.

הדגש בקורס יהיה על מבנה הכפר, חברת הכפר, חלוקת הכפר, אוכלוסיית הכפר, קשיי הקשיים של הכפרים בעשורים האחרונים, קשיי הנובעים מכשלי תכנון ואלה הנובעים מסוג הבעלות על הקרקע בנוסף לאלה הקשורים בניהול מערכות השלטון המקומיות בכפרים הערבים.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 54-103-01 ד"ר מוסטפה עבאסי ב' 08: 00- 09: 30

תולדות מלחמת העצמאות

הקורס יעסוק באירועים המרכזיים במהלך מלחמת העצמאות מפרוץ המלחמה ב-29.11.1948 ועד סיום חתימת הסכמי שביתת הנשק עם מדינות ערב ביולי 1949. הקורס יעסוק בהחלטות האסטרטגיות שנלקחו על ידי ראש הממשלה ושר הביטחון דוד בן-גוריון והמטה הכללי של ההגנה ולאחר מכן צה"ל והשלכותיהן הצבאיות והמדיניות. בשיעור יתוארו וינתחו מהלכים של המבצעים החשובים במלחמה ותוצאותיהם. הדיון בהחלטות ובמהלכי המלחמה יעסוק בנושאים השונים מנקודת מבט של הצד הערבי והמדיניות הבריטית. על מנת להעמיק ולהרחיב בידע העדכני של תולדות מלחמת העצמאות יעסוק הקורס גם באספקטים נוספים של המלחמה, כמו הממדים הכלכליים, החברתיים וההתיישבות

4 ש"ש / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 54-104-01 ד"ר עמיר בר אור ב' 30:11 - 10:00

מקורות המחקר של א"י בעת החדשה - קמפוס מחקרי

מטרת הקורס: הכרת חומרי הגלם המחקריים שבהם משתמש המחקר ההיסטורי והגיאוגרפי של ארץ ישראל בעת החדשה. הקורס ילבש שיעורי תיאוריה עיוניים עם ביקורים ועם עבודה מעשית בארכיונים ומוזיאונים בארץ, תוך שימת דגש מיוחד על שדה המחקר ההיסטורי באזור הצפון.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 54-501-01 ד"ר גיורא גודמן ד' 30:11 - 10:00

חטיבת התמחות אדם ועבר

בתי כנסת קדומים בארץ-ישראל

הכרות עם מוסד בית הכנסת והתפתחותו מימי הבית השני דרך תקופת המשנה אל תקופת התלמוד והתקופה הביזאנטית. הקורס יכלול ביקור ותרגול בשרידי בתי כנסת עתיקים ברחבי הארץ. במהלך הסמסטר הראשון יתקיימו שיעורים בכיתה ושני ימי סיור בימי חמישי. בסמסטר השני לא יתקיימו לימודים בכיתה מלבד שיעורי סיכום לאחר שני ימי סיור נוספים בימי חמישי. ארבעת ימי הסיור הם חלק מהותי של הקורס וההשתתפות בהם חובה לקבלת ציון.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 52-100-01 פרופ' חיים בן דוד ד' 30:09 - 08:00

הנצרות וארץ הקודש

הקורס יעסוק בקשר שבין התיאולוגיה הנוצרית והכנסייה לארץ ישראל בשבע המאות הראשונות לסה"נ. עיון במקורות ובמחקרים השופכים אור על תולדות הנצרות ועל מוסדותיה בארץ ישראל.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 52-101-01 ד"ר יעקב אשכנזי ג' 30:11 - 10:00

חפירה לימודית

שבוע חפירה מודרכת באתר ארכיאולוגי. הקורס כולל שבוע של חפירה לימודית באתר ארכיאולוגי מאושר תוך הכנה, ליווי והדכה צמודים של מורי המחלקה. החפירות תתקיימנה בתחילת חופשת הקיץ.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

52-104-01 ד"ר מוטי אביעם שבוע חפירה

כיתות וזרמים ביהדות הבית השני

הקורס יעסוק בדמותה של החברה היהודית בימי הבית השני, מימי גלות בבל ועד מרד בר-כוכבא. בקורס ייבחן המתח המתמיד בין אוניברסליזם לבדלנות במחשבה ובפרקטיקה של החיים היהודיים ובהשפעתו על האירועים שעיצבו את דמותו של עם ישראל בתקופה זו.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 52-106-01 ד"ר יעקב אשכנזי ד' 30:15 - 14:00

עיור בארץ-ישראל בתקופה הרומית -

הקורס יעסוק בתהליך העיור של ארץ-ישראל בתקופה הרומית ובאופייה של האוכלוסייה העירונית, יהודית ונוכרית, ומעמדה הכלכלי והפוליטי תחת השלטון הרומי. כמו כן תבחן גם מערכת היחסים בין היהודים לנוכרים בערים המעורבות ותוצאותיה של מערכת יחסים זו במהלך התקופה הרומית בארץ ישראל (מהכיבוש הרומי ב 63 לפנה"ס ועד לכיבוש הערבי ב 638 לסה"נ)

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 52-109-01 ד"ר יעקב אשכנזי ג' 13: 30 – 12: 00

יהודים-שומרונים-פגאנים ונוצרים בארץ-ישראל בתקופה הביזאנטית

הקורס יעסוק בדמותה של החברה הארץ-ישראלית בשלהי העת העתיקה (בין המאה הרביעית למאה השביעית לסה"נ). בקורס יושם דגש על היבטים חברתיים ותרבותיים של חיי היום-יום בארץ-ישראל בתקופה הנדונה. נערוך היכרות עם הפסיפס האנושי שאפיין את הארץ בתקופה זו ונעקוב אחרי השינויים שחלו במעמדן של קבוצות המיעוט בארץ ובמערכת היחסים ביניהן

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 52-110-01 ד"ר יעקב אשכנזי ג' 13: 30 – 12: 00

דרכים עתיקות -קמפוס מחקרי

הכרות תיאורטית ובעיקר ממשית עם שרידי דרכים עתיקות מהתקופה הרומית-ביזנטית, באזורי הארץ השונים עם דגש על אזור הנגב. לבו של הקורס שלושה ימי שדה רצופים בנגב.

הלינה מתוכננת בחניון בארותיים והסטודנטים משלמים את עלות הלינה והכלכלה. לקראת רישום המערכת של שנת תשע"ב יפורסם מועד הקמפוס -

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 52-500-01 פרופ' חיים בן דוד קמפוס מחקרי

חטיבת התמחות אדם ונוף

שימור נוף בישראל -

בארץ ישראל קיימת נוכחות רציפה של אדם במשך אלפי שנים. נוכחות זו השפיעה על אופייה האקולוגי ועל המארג הנופי של האזור. הכחדות מינים ידועות כבר מתקופות קדומות בישראל, ואינן ייחודיות רק לעת החדשה. יחד עם זאת גידול אוכלוסיית האדם המהיר במהלך 100 השנים האחרונות גרר בחובו שינויים משמעותיים במבנה הנוף בארץ. מחד, קיימת המרה מואצת של שטחים פתוחים לשטחים מבונים, ומאידך בישראל תופעות הייעור והתפתחות החורש מואצות וגם להן השפעה רבה על הנוף. הקורס מיועד להיכרות ראשונית עם עקרונות שימור הנוף בישראל, על רקע הפיתוח המואץ והתפשטות השטחים הבנויים על חשבון השטחים הפתוחים. מטרתו להציג מושגי יסוד והגדרות בסיסיות לסוגי השטחים הפתוחים, תפקידם והמודלים האפשריים לשימורם.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 53-100-01 ד"ר עודד כהן ג' 09: 30 – 08: 00

גיאו-ארכיאולוגיה בישראל

הקורס עוסק בתחומים הקשורים למדעי הסביבה והארכיאולוגיה כפי שבאים לידי ביטוי במחקר ובתגליות הארכיאולוגיות בארץ ישראל. הקורס יתמקד בארבעה נושאים עיקריים; הבנת יחסי הגומלין של האתר הארכיאולוגי וסביבתו; יחסי הגומלין אדם ונוף לאורך התקופות; ההיסטוריה של התפתחות הנוף בארץ-ישראל באלפי השנה האחרונות; שיטות מחקר של מדעי הטבע בארכיאולוגיה

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 53-103-01 ד"ר אורן אקרמן ג' 17: 30 – 16: 00

המים בישראל

מצוקת המים בארץ ישראל הינה תופעה עתיקת יומין. העלייה הגדולה בתצרוכת המים בעת המודרנית החריפה את הבעיה עד למשבר בעל ממדים מדאיגים ביותר וכל זאת למרות שהדבר היה ידוע. הנושאים העיקריים שילמדו בקורס כוללים את; משאבי המים בישראל; בנייה ותפעול מערכת המים בישראל; היסטוריה של משבר המים המתמשך; פתרונות אפשריים מקומיים ואזוריים; מפעלי מים בעת העתיקה.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 53-106-01 ד"ר אורן אקרמן ג' 17: 30 – 16: 00

אדם ומדבר בארץ ישראל

חלקים גדולים של ארץ ישראל נמצאים בתחום הצחיח והצחיח למחצה, בהתאם לכך הפעילות האנושית לאורך התקופות הושפעה רבות מתנאים סביבתיים אלו. הקורס יתמקד בהבנת יחסי גומלין בין האדם והמדבר, הן בעת העתיקה והן בעת המודרנית. נושאי הקורס יכללו בין השאר הגדרת המערכת הנופית המדברית על מרכיביה השונים; דוגמאות לפעילות אנושית בעבר במרחבי מדבר בארץ ישראל ילמדו מתוך מחקרים שבוצעו בסיני, הנגב ומדבר יהודה; החלק האחרון בקורס יעסוק בשינויי אקלים, תהליכי מדבור, התפשטות המדבר והפעילויות לצמצום תופעה זו.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

ב' 53-105-01 ד"ר אורן אקרמן ג' 30: 19-18:00

בקעת ים המלח - קמפוס מחקרי

קמפוס מחקרי המתמקד בהיבטים הפיסיים, סביבתיים ואנושיים באזור ים המלח תוך בחינת יחסי הגומלין ביניהם. הקורס בנוי כשעור ותרגיל. חלקו הראשון תאורטי וחלקו השני מבוסס על סיור והתנסות מעשית במרחב. בקורס ינתן מבט רב מימדי מעמיק על בקע ים המלח מתוך הבנת יחסי הגומלין המורכבים באזור והקניית יכולת ניתוח של יחסים אלו.

הלינה מתוכננת במצוקי דרגות עלות הלינה והכלכלה על חשבון הסטודנט, מועד הקמפוס יפורסם לקראת רישום המערכת של שנת תשע"ב.

2 ש"ס / 2 נ"ז / ש' / 60

א' 53-500-01 ד"ר דלית גסול קמפוס מחקרי

קורסים רגיונאליים:

גולן וחרמון – קורס רגיונאלי

הכרת אזור גיאוגרפי מוגדר - הגולן והחרמון - על כל מרכיביו מן המסד הגיאוגרפי-פיסי ועד תולדות העת החדשה. במהלך לימוד תולדות האדם באזור יושם דגש על הקשרים בין נתוני הפיסיים של האזור ובין תופעות ההתיישבות והממצא הארכיאולוגי.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 55-100-01 פרופ' חיים בן דוד ג' 30: 15-14:00

הגליל - קורס רגיונאלי

הגליל הוא איזור גיאוגרפי בעל ייחודים משלו ואופיו ההררי השאיר מטבע הדברים את חותמו על תרבות האדם לדורותיו, כמו גם קרבתו אל מישור החוף. בקורס זה ננסה לבחון מספר תופעות רגיונליות המיחדות את הגליל לעומת איזורים אחרים בא"י וננסה להפיק את המסקנות מכך.

4 ש"ס / 4 נ"ז / ש' / 60

ש' 55-102-01 ד"ר מוטי אביעם ד' 30: 17-16:00